

091/2 DALSBØVASSDRAGET

FYLKE: Sogn og Fjordane
Kommune: Selje

Nedbørfelt: 32 km²
Toppunkt: 508 moh.
Utløpspunkt: 0 moh.
Marin grense: 9 moh.
Kraftpotensial: -
SP-kategori: -
Økonomiklasse: -
Naturgeogr. region: 38c

Dalsbøvassdraget ligger på Stadtlandet i Ytre Nordfjord. Vassdraget kommer fra et lite tjern i det trange Dalskardet om lag 200 moh., og munner ut i Ervika, på ei havstrand med sanddynelandskap, rett inn for Stadthavet.

Klimaet er kjølig oseanisk med humide forhold. Nedbøren, vesentlig fra nordvest, er stor, men mindre enn i midtre fjordstrøk.

Hovedtrekkene i landskapet er et flatt dalføre med åpning rett ut mot havet i nordvest. Dalbunnen løfter seg trinnvis oppover der flere vann ligger på rekke og rad. Vassdraget omkranses av dalsider som til dels er bratte skrenter, spesielt den sørlige dalsiden, som strekker seg opp mot 400-500 meters høyde. Nobba er høyeste punkt. Vannstrengen i vassdraget består av flere lavlandsvann. De fire største er Ervikvatnet, Dalsbøvatnet, Sætrevatnet og Morkavatnet. Mellom vannene har elva forskjellige navn. I de høyereliggende delene av nedbørfeltet drenerer et par mindre sidevassdrag ut i Dalsbøvatnet.

Berggrunnen består av gneiser tilhørende det vestnorske grunnfjellområdet.

Mindre partier med bjørke- og furuskog finnes, men det er kystlynghei og myr som er de dominerende vegetasjonstyper.

De vassdragsnære områdene i nedre del er berørt av jordbruk og bebyggelse. Dalsbøvatnet og Storelva er noe forurenset som følge av avrenning fra jordbruksmark. Det finnes noen granplantefelt. Vei og to kraftlinjer går langs vassdraget. Det er ca 10-15 hytter i området. Storelva er forbygd i nedre deler mot Ervikvatnet. Utløpselva fra Ervikvatnet er kanalisert og vannet er senket ca en halv meter. Det tørrlagte arealet rundt og nedenfor vannet er delvis tatt i bruk til landbruksformål.

Naturfaglige verdier

Vassdraget er et typisk kystvassdrag både når det gjelder de botaniske og limnologiske forhold. Det finnes i tillegg store naturfaglige verdier i området særlig i de nedre deler rundt Ervikvatnet. Det er tidligere ikke vernet vassdrag i området og det er vanskelig å finne andre vassdrag som naturfaglig kan erstatte Dalsbøvassdraget. Revvikvassdraget har naturfaglig mindre verneverdi.

Botanikk

Flere fuktighetskrevede og kystbundne arter forekommer. Sanddynevegetasjonen er dominert av bl.a. marehalm. Langs øvre del av Storelva vokser bjørk, rogn og selje inntil elvebredden. Lengre oppe går lyngheia helt inntil elva sammen med bjørk og vier. Ved Dalsbøvatnet vokser det mot vest og nordøst spredt løvskog med vier i busksjiktet. I den nordvendte lia står det furuskog med løvtreinnslag. Skogtypen er fuktfuruskog med den kystbundne arten storfrytle som dominant. Ved Sætrevatnet og Morkavatnet vokser bare busker og små løvtrær på berghyllene oppover fjellsiden. Enkelte bestand av furuskog forekommer. På tross av senkingen av Ervikvatnet og Litlevatnet finnes det fortsatt fuktengsamfunn av meget stor botanisk verdi, bl.a. orkid-forekomster som trolig er enestående i

skandinavisk målestokk.

*Stor verneverdi ****

Landfauna

32 fuglearter er registrert, hvorav 27 er potensielt hekkende. De største ornitologiske kvalitetene innen vassdraget er knyttet til våtmarksfaunaen som finnes i forbindelse med strandenga ved Ervikvatnet og selve vannet. Fuglesamfunnene knyttet til skog er dårlig representert pga lite skog i området. Kulturmarksamfunnene er bedre representert.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Vannkvaliteten er preget av den nære tilknytningen til havet. Det er påvist flere arter som ikke er vanlige ellers i området, bl.a. elveperlemusling. Vassdraget er Norges vestligste vassdrag. Det er bestander av laks, sjøørret, røye, stasjonær ørret og ål i vassdraget. Laksen går over 8 km inn i vassdraget. På denne strekningen ligger de tre større vannene, Ervikvatnet, Dalsbøvatnet og Sætrevatnet. Alle har fiskeartene nevnt ovenfor.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

I Ervika er det gjort en rekke funn fra bosetting i jernalder og middelalder. Her er det også en bevart gravhaug, "Kjempehaugen". Enkelte av funnene er sjeldne. De spesielle oppbevaringsforholdene i tykke flygesandlag gir gode muligheter for funn av spor etter bosetning i forhistorisk tid. Ifølge muntlig tradisjon ble det gamle fellestunet flyttet flere ganger. Det samme kan ha skjedd i jernalderen.

Gårdene langs vassdraget ovenfor Ervik ble ryddet i middelalderen og på 1600-tallet. Noen av dem har i perioder ligget øde. I mellomkrigstiden ble en rekke nye bruk etablert i området. Gårdene har bebyggelse fra slutten av 1800-tallet og fram til i dag. Her er en rekke våningshus, eldhus og driftsbygninger fra 1870-90-tallet, bl.a. bygdas første kombinerte driftsbygning fra 1876 og en opprinnelig røykstove fra ca 1850. Levegger av tørrmur på veggen som vender mot Morkedalen finnes både i Ervika og oppe i dalen. Karakteristisk er bruken av stein som byggemateriale, i eldhus, potetkjellere, kvernhus og sommerfjøs. Ved Storelva er 12 steinfjøs og steingjerder bevart. I den til dels bratte innmarka er det et stort antall oppmurte terrasserings. Disse steingjerdene i utmarka og langs grensen til innmarka setter sitt preg på kulturlandskapet. I fjellsidene er det gamle beitelandskap. Nær sjøen i Ervika ligger en gammel kirkegård med mange gamle gravminner. På Hovden, rett vest for utløpet, er det nedlagte tyske befestninger fra annen verdenskrig.

Området har varierte kulturminner, spesielt fra nyere tid. Kulturminnene har kunnskapspotensial knyttet til bl.a. byggeskikk og eldre bosetningsspor bevart under flygesand. Kulturlandskap og kulturminner har svært store opplevelsesverdier og kunnskapsverdier. Flere kulturminner har funksjonell tilknytning til vann.

*Meget stor verneverdi *****

Friluftsinnteresser

Vassdragets nakne og irrgroenne høydedrag, den brede hvite Erviksanden, nærheten til det åpne havet og det til dels gamle kulturlandskapet er elementer som gir området store opplevelseskvaliteter til tross for dets beskjedne størrelse og inngrepene. Vassdraget er først og fremst brukt av lokale folk. Senkingen av Ervikvatnet har redusert vassdragets egnethet for fiske. Egnetheten til øvrige friluftaktiviteter er god, og spesielt aktiviteter knyttet til stranda er viktige. Erviksanden er, sammen med omkringliggende områder, svært mye brukt både av lokalt bosatte og tilreisende fra inn- og utland.

*Middels verdi ***

Landbruksinteresser

Gårdene fra Ferstad og østover til Daleskaret har ifølge jordregisteret 830 da dyrket mark og gjødslet beite. I Ervik er det stadig dyrking, og samlet jordbruksareal er her 1240 da. Til sammen gir dette 2070 da. Store areal er dyrkbare. Skogarealet består av 400 da plantet barskog. Totalt er det opp mot 3000 da som er produktiv drivverdig plantemark.

*Stor verdi ****